

Naturresursfrågor och vattenrätt

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar bostadsutskottet förslag i motioner från den allmänna motionstiden 2001 rörande naturresursfrågor och vattenrätt.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Till betänkandet har fogats 11 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Älvskyddets utformning	5
Vindkraft	6
Bakgrund	6
Vindkraftens ställning.....	8
Villkor för byggande av vindkraftverk, m.m.	9
Nationalstadsparker	10
Kommunalt veto	11
Vattenrätt	12
Åtgärder för att minska riskerna för översvämningar	12
Omprövning av vattendomar	13
Användning av fiskeavgifter.....	14
Reservationer.....	16
1. Älvskyddets utformning (punkt 1) (fp).....	16
2. Vindkraftens ställning (punkt 2) (m, -).....	16
3. Vindkraftens ställning (punkt 2) (kd)	17
4. Vindkraftens ställning (punkt 2) (c).....	19
5. Villkor för byggande av vindkraftverk, m.m. (punkt 3) (m, -)	20
6. Nationalstadsparker (punkt 4) (c, mp).....	21
7. Nationalstadsparker (punkt 4) (fp).....	22
8. Kommunalt veto (punkt 5) (c, mp).....	23
9. Åtgärder för att minska riskerna för översvämningar (punkt 6) (kd, c, fp)	23
10. Omprövning av vattendomar (punkt 7) (v, fp).....	25
11. Omprövning av vattendomar (punkt 7) (kd).....	26
Särskilda yttranden	28
Nationalstadsparker (kd).....	28
Bilaga: Förteckning över behandlade förslag	29
Motioner från allmänna motionstiden.....	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Älvskyddets utformning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MI521 yrkande 2 och 2001/02:N367 yrkande 2.

Reservation 1 (fp)

2. Vindkraftens ställning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo229, 2001/02:Bo244 yrkandena 5 och 6 samt 2001/02:Bo319 yrkandena 1 och 4.

Reservation 2 (m, -)

Reservation 3 (kd)

Reservation 4 (c)

3. Villkor för byggande av vindkraftverk, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo204 och 2001/02:Bo248.

Reservation 5 (m, -)

4. Nationalstadsparker

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo263 och 2001/02:So501 yrkandena 10 och 11.

Reservation 6 (c, mp)

Reservation 7 (fp)

5. Kommunalt veto

Riksdagen avslår motion 2001/02:K371 yrkande 10.

Reservation 8 (c, mp)

6. Åtgärder för att minska riskerna för översvämningar

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo231 yrkandena 1 och 2, det sistnämnda yrkandet i denna del.

Reservation 9 (kd, c, fp)

7. Omprövning av vattendomar

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo231 yrkande 2 i denna del, 2001/02:Bo272, 2001/02:Bo283, 2001/02:Bo294 och 2001/02:MI522 yrkande 5.

Reservation 10 (v, fp)

Reservation 11 (kd)

8. Användning av fiskeavgifter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo280.

Stockholm den 4 april 2002

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytting (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Inga Berggren (m), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp), Carina Adolfsson Elgestam (s) och Sten Andersson (-).

Utskottets överväganden

Älvskyddets utformning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om älvskyddets utformning, jämför reservation 1 (fp).

Det råder förbud mot utbyggnad i vissa älvar m.m. Skyddsobjekt är de fyra nationalälvarna, vissa andra vattenområden samt vissa älvsträckor. Förbudet omfattar vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål. Från förbudet görs undantag för vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan. Vidare utgör förbudet inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Även anläggningar för utvinning av vissa ämnen eller material kan, om det föreligger särskilda skäl, vara undantagna (4 kap. 1 och 6 §§ miljöbalken, MB).

Vattendragutredningen avgav i mitten av 1990-talet två betänkanden (SOU 1994:59 och SOU 1996:155) angående skyddet för vattendrag. Regeringen överlämnade betänkandena till Naturvårdsverket. De ingick därefter i underlaget när Naturvårdsverket utarbetade och redovisade förslag till det fortsatta miljömålsarbetet. Verkets redovisning har handlagts av den parlamentariska beredningen om mål i miljöpolitiken som redovisade sitt slutbetänkande i juni 2000 (SOU 2000:52). En proposition i anledning av kommitténs arbete lämnades den 26 april 2001 (prop. 2000/01:130). Den innehöll emellertid inte några förslag till ändrat älvskydd. Enligt uppgift från regeringskansliet är ärendet med anledning av betänkandena avslutat.

Motion 2001/02:MJ521 (fp) yrkande 2 innehåller förslag till utökad älvskydd i tre avseenden. Motionärerna anser för det första att det skall vara det för ett vattendrag redovisade skyddsbehovet som skall bedömas och detta oberoende av vilket syfte ett planerat ingrepp skulle tjäna. För det andra förespråkar de att åtgärder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret inte generellt skall undantas från skyddet. För det tredje förordar de att kraven på de åtgärder som ofta kallas mindre ombyggnader skall skärpas så att de med säkerhet utesluter en faktisk utbyggnad.

I motion 2001/02:N367 (fp) yrkande 2 förespråkas att det inte skall ske någon utbyggnad i de orörda älvarna.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen avstyrkt motionsförslag liknande de nu aktuella. Det har skett med hänvisning till de då pågående övervägandena. Skyddet för vattendrag har, som redovisats, i flera sammanhang varit föremål för överväganden. Regeringen har stannat för att inte föreslå

någon förändring av älvskyddet. Enligt utskottets mening föreligger inte tillräckliga skäl för att göra en annan bedömning. Motionerna avstyrks.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om

- vindkraftens ställning, *jämför reservationerna 2 (m, -), 3 (kd) och 4 (c)*,
- villkor för byggande av vindkraftverk, m.m., *jämför reservation 5 (m, -)*.

Bakgrund

Vindkraftsutredningen lämnade sitt slutbetänkande (SOU 1999:75) Rätt plats för vindkraften i juni 1999. Utredningen föreslår bl.a. följande:

- Vissa kriterier för urval av områden av riksintresse för vindkraften (kap. 3).
- Alla vindkraftsprojekt över 125 kW skall tillståndsprövas enligt miljöbalken (MB) (5 kap.). –Avsikten är att länsstyrelsen skall pröva även dessa mindre anläggningar (125 kW–1 MW) som föreslås bli tillståndspliktiga. Dock skall en del större anläggningar enligt huvudregeln fortfarande tillåtlighetsprövas av regeringen. Samtidigt föreslås viss delegationsmöjlighet (se nedan).
- Hanteringen enligt MB och plan- och bygglagen (PBL) bör samordnas för att undvika dubbelarbete och begränsa tidsåtgång och kostnader (5 kap.).
- Möjlighet för regeringen och länsstyrelsen att delegera prövningen enligt MB (5 kap.).
- Prövningsreglerna för land- respektive vattenbaserade vindkraftverk bör harmoniseras (5 kap.).
- Hittills gjorda vindenergikarteringar bör kompletteras så att alla vindintressanta områden i landet blir karterade. Kust- och havsområden och fjällvärlden, där vindenergipotentialen bedöms vara stor, bör prioriteras (10 kap.).
- Studier i syfte att ta fram en nationell klassificering av olika områdens lämplighet för etablering av vindkraftsanläggningar (10 kap.).

Slutbetänkandet har remissbehandlats och regeringen har därefter initierat ytterligare arbeten på området.

Regeringen uppdrog i juli 2000 åt Statens energimyndighet att lämna förslag till planeringsmål för vindkraften. Energimyndigheten har i maj 2001 till Näringsdepartementet lämnat rapporten Vindkraften i Sverige. I den föreslås att planeringsmålet för vindkraften fastställs till 10 TWh inom 10–15 år. Rapporten har remissbehandlats. Regeringen föreslår nu i sin energipolitiska proposition (prop. 2001/02:143) att ett nationellt planeringsmål för vindkraft fastställs till en årlig produktionskapacitet på 10 TWh år 2015.

Inom Regeringskansliet har en arbetsgrupp haft i uppgift att genomföra en studie om de övergripande förutsättningarna för lokalisering av vindkraftverk till havs- och fjällområden. Arbetsgruppen (AgVIND) har i februari 2001 i en rapport (dnr M2001/440/Na) bedömt behovet av underlag för en sådan studie.

Regeringen har därefter i juli 2001 uppdragit åt Boverket att redovisa ett planerings- och beslutsunderlag som visar de övergripande förutsättningarna för en storskalig utbyggnad av vindkraftsanläggningar i havs- och fjällområden. Boverket lämnade den 1 mars 2002 en lägesredovisning av arbetet. Redovisningen bereds i Regeringskansliet. I uppdraget angav regeringen att man efter lägesredovisningen avsåg att precisera tidpunkten för slutredovisning av uppdraget.

Regeringen har gett Affärsverket svenska kraftnät i uppdrag att redovisa effekterna av en storskalig utbyggnad av vindkraft i havs- och fjällområden på elsystemets prestanda m.m. En lägesredovisning lämnades i januari 2002. Uppdraget skall rapporteras senast den 16 augusti 2002.

Regeringen har vidare uppdragit åt Försvarmakten att utreda hur en storskalig vindkraftsutbyggnad skulle påverka den militära signalspaningen samt belysa effekterna på olika slag av militära övervaknings- och kommunikationssystem av en eventuell storskalig utbyggnad av vindkraftsanläggningar till havs och i fjällområden. Lägesredovisningar skall lämnas den 1 augusti 2002 och den 1 mars 2003. Uppdraget skall redovisas slutligt den 1 augusti 2003.

I anslutning till detta uppdrag till Försvarmakten förtjänar det även att nämnas att statsrådet Lena Sommestad i interpellationsdebatt den 8 mars 2002 uppgav att hon hade för avsikt att uppmärksamma miljöbalkskommittén på frågan om försvarssekretessens betydelse för samrådsförfarandet vid etablering av vindkraftverk.

Riksentikvarieämbetet har i uppdrag av regeringen att beskriva kulturmiljövärdens intressen med avseende på vindkraftens inverkan på kulturlandskapet. I februari år 2002 lämnade ämbetet en lägesredovisning avseende vindkraftsanläggningars inverkan på kulturmiljön. Nästa etapp är avsedd att redovisas efter sommaren 2002.

Naturvårdsverket har redovisat ett regeringsuppdrag att bl.a. beskriva naturvärdens intressen avseende utsjöbankar samt föreslå undersökningsprogram avseende vindkraftsparkers effekter på naturmiljön i havsområden. Den sistnämnda frågan redovisades den 14 februari 2002. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

I regleringsbrev har regeringen vidare gett Boverket i uppdrag att göra en översyn av verkets Allmänna råd 1995:1 Etablering av vindkraft på land. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2002.

Länsstyrelserna har på motsvarande sätt fått i uppdrag att redovisa bl.a. vidtagna och planerade åtgärder för hur kommuner med goda vindenergiresurser behandlar mark- och vattenanvändningsfrågor som rör vindkraften i sina översiktsplaner. Länsstyrelserna har i sina årsredovisningar i slutet av

februari i år återrapporterat uppdraget. Redovisningarna bereds inom Rege-
ringskansliet.

Slutligen startade NUTEK under våren 1996 ett arbete som hade till mål
att områden av riksintresse för vindkraftsutbyggnad skulle pekas ut. Arbetet
utförs numera av Statens energimyndighet och beräknas vara klart under år
2002.

Vindkraftens ställning

I tre motioner behandlas frågor som rör vindkraftens ställning.

I motion 2001/02:Bo319 (c) yrkande 4 föreslås att vindkraften skall klas-
sas som riksintresse. Motion 2001/02:Bo244 (kd) innehåller förslag om att
områden av riksintresse för vindkraft skall tas fram i samverkan mellan läns-
styrelserna och kommunerna (yrkande 5) samt att områden för vindkraft skall
utpekas i översiktsplan (yrkande 6). Motionären bakom motion 2001/02:
Bo229 (m) anser att områden av riksintresse för *undvikande* av vindkraftverk
bör utpekas. I nyss nämnda motion 2001/02:Bo319 (c) yrkande 1 förespråkas
en omprövning av miljöbalken där vindkraften betraktas som miljöfarlig
verksamhet

Under förra riksmötet (bet. 2000/01:BoU6) behandlade bostadsutskottet ett
motionsyrkande som motsvarar det sistnämnda och anförde bl.a. följande.

Med miljöfarlig verksamhet avses bl.a. användning av mark, byggnader
eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivning-
en genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande
strålning eller annat liknande (9 kap. 1 § MB).

Gruppstationer med vindkraftverk eller vindkraftverk med enstaka ag-
gregat för en sammanlagd uteffekt av mer än 125 kW anges i bilaga till
förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd som
miljöfarlig verksamhet. Syftet med regleringen är bl.a. att närmare ange i
vilken omfattning som den som avser att uppföra viss anläggning skall
vara skyldig att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken.

Utskottet fann mot den redovisade bakgrunden att det inte förelåg bärande
skäl för att ändra den nuvarande ordningen. På de i motionen redovisade
grunderna har inte utskottet funnit anledning att frångå sitt tidigare ställnings-
tagande.

Beträffande övriga motionsyrkanden vill utskottet peka på att det i 4 kap.
MB anges geografiska *områden* som är av riksintresse med hänsyn till de
natur- och kulturvärden som finns där. Syftet med bestämmelserna är att
skydda dessa värden mot exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön som
påtagligt kan skada områdenas bevarandevärden. Inom ett antal områden skall
turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas vid bedömningen av
tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön (2 §). Detta
gäller bl.a. kustområdet i Skåne från Örnahusen söder om Skillinge till Åhus,
kustområdena och skärgårdarna i Södermanland och Uppland från Oxelösund
till Herräng och Singö, kustområdet och skärgården i Bohuslän från riksgrän-
sen mot Norge till Lysekiel, kustområdet i Halland samt Öland och Gotland.

Det förtjänar även att framhållas att inom kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde samt på Öland får nya verksamheter med gruppstationer för vindkraft med tre eller flera vindkraftsaggregat med en sammanlagd utteffekt av minst tio MW inte komma till stånd (4 kap. 3 §; jfr 17 kap. 1 § första stycket 8 MB).

Slutligen vill utskottet uppmärksamma att i kommunernas översiktsplaner skall riksintressen enligt 3 eller 4 kap. MB särskilt anges. Av planen skall även framgå bl.a. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena (4 kap. 1 § PBL).

Som framgår av redovisningen ovan är de frågor som motionärerna tar upp på ett eller annat sätt redan föremål för utredningar eller beredning i annan ordning. Enligt utskottets mening bör inte detta arbete eller de kommande övervägandena föregripas.

Med hänvisning till det sagda avstyrker utskottet motionerna 2001/02:Bo229 (m), 2001/02:Bo244 (kd) yrkandena 4 och 5 samt 2001/02:Bo319 (c) yrkandena 1 och 4.

Villkor för byggande av vindkraftverk, m.m.

I två motioner behandlas frågor om vindkraftens påverkan på omgivningen samt vilka villkor som bör ställas upp för byggande av vindkraftverk.

Motion 2001/02:Bo248 (m) innehåller krav på detaljplanprövning vid vindkraftsetablering (yrkande 1), utredning av ansvarsfrågan gällande kostnader för nedmontering och bortförande av vindkraftverk i samband med nedläggning av verksamheten (yrkande 2), utarbetande av gränsvärdesnorm för buller från vindkraft (yrkande 3) samt införande av respektavstånd mellan bostäder och vindkraftverk (yrkande 4).

I motion 2001/02:Bo204 (kd) efterlyses åtgärder för att lösa lokala konflikter vid uppförande av vindkraftverk. Särskilt påtalas konflikter i förhållande till försvaret.

Frågor om detaljplanprövning, gränsvärdesnorm samt respektavstånd (yrkandena 1, 3 och 4 i m-motionen) kan enligt uppgift förväntas bli behandlade i Boverkets ovan nämnda översyn av de Allmänna råden 1995:1 Etablering av vindkraft på land. Även de i kd-motionen särskilt påtalade konflikterna i förhållande till försvaret är föremål för utredning (se det ovan redovisade uppdrag som Försvarsmakten har).

Redan på grund av det sagda anser utskottet att det finns starka skäl för att inte nu ta ställning i de av motionärerna aktualiserade frågorna. Härtill kommer allt annat tidigare redovisat utredningsarbete som bedrivs beträffande vindkraft. De pågående utredningarna och kommande övervägandena bör avvaktas.

Beträffande motion 2001/02:Bo248 (m) yrkande 2 vill utskottet peka på att regeringen i mars år 2001 tillåtighetsprövade en gruppstation för vindkraft på Lillgrund i Öresund, Malmö kommun. Regeringen, som har att pröva tillåt-

lighetsfrågan beträffande vissa större vindkraftsanläggningar, lämnade tillstånd och föreskrev som villkor att sökandebolaget skulle ställa säkerhet för erforderliga kostnader i samband med en nedläggning, inkluderande rivningskostnader. Prövningen gjordes enligt naturresurslagen. Miljöbalken ger regeringen möjligheter att föreskriva motsvarande villkor (17 kap. 7 § MB). Även övriga prövningsmyndigheter har möjlighet att villkora tillståndsbeslut. De kan bl.a. föreskriva att säkerhet skall ställas för kostnaderna för återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda (16 kap. 3 § MB).

Motionärerna får mot denna bakgrund i allt väsentligt anses vara redan tillgodosedda.

Utskottet avstyrker motionerna 2001/02:Bo204 (kd) samt 2001/02:Bo248 (m).

Nationalstadsparker

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om nationalstadsparker, *jäm- för reservationerna 6 (c, mp) och 7 (fp) samt särskilt yttrande (kd)*.

I motion 2001/02:Bo263 (fp) föreslås att Slottsskogen med angränsande områden (Göteborg) skall erhålla status som nationalstadspark.

Motion 2001/02:So501 (c) innehåller förslag om interimistiskt skydd för grönområden i avvaktan på nationalstadsparksbeslut (yrkande 10) och utvärdering och avrapportering av nationalstadsparken (yrkande 11). Avsikten med det sistnämnda yrkandet anges vara att ”konkretisera regler vad gäller utvecklingen och skötseln av nationalstadsparken i likhet med regler för naturreservaten”.

Frågor om inrättande av ytterligare nationalstadsparker har behandlats i utredningsbetänkandet Nationalstadsparker (SOU 1996:38). Utredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

I betänkandena 1996/97:BoU10 och 1997/98:BoU3 avstyrkte utskottet motioner angående inrättande av nya nationalstadsparker med hänvisning bl.a. till att överväganden om att bilda ytterligare en eller två nya parker (Uppsala och Trollhättan) pågick. Liknande motioner har utskottet avstyrkt även under de senaste tre riksmötena (senast i bet. 2000/01:BoU6) med hänvisning till att det då pågående beredningsarbetet borde avvaktas.

Utskottet vill även peka på att länsstyrelsen har regeringens uppdrag att i samråd med berörda fastighetsförvaltare, myndigheter och kommuner hålla ihop förvaltningen och skötseln av nationalstadsparken och att de med anledning härav har inrättat en samverkansgrupp.

I betänkande 2000/01:BoU9 anförde bostadsutskottet angående möjligheterna för kommunerna att med dagens regelverk ge skydd åt vissa områden som inte är nationalstadsparker bl.a. följande.

Utskottet har bl.a. pekat på att de förändringar av PBL som trädde i kraft i mitten av 1990-talet innebar krav på att bebyggelsemiljön inom områden med sammanhållen bebyggelse skall utformas med hänsyn till behovet av parker och andra grönområden. Utskottet har även framhållit att lagändringarna dessutom innebär att skyddsbestämmelser kan tas in i detaljplan eller områdesbestämmelser för tomter och allmänna platser som är särskilt värdefulla från bl.a. miljömässig synpunkt (2 kap. 4 §, 5 kap. 7 och 16 §§ PBL). Utskottet har också hänvisat till den bestämmelse som numera återfinns i 3 kap. 6 § MB första stycket vari anges att behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall beaktas särskilt.

Enligt utskottets mening är regelverket i allt väsentligt utformat på ett sätt som gör det möjligt för kommunerna att åstadkomma det som motionärerna eftersträvar.

Enligt bostadsutskottets mening föreligger inte tillräckliga skäl för att nu gå motionärerna till mötes.

Med hänvisning till det sagda avstyrker utskottet motionerna 2001/02:Bo263 (fp) och 2001/02:So501 (c) yrkandena 10 och 11.

Kommunalt veto

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslaget om kommunalt veto, *jämför reservation 8 (c, mp)*.

I motion 2001/02:K371 (c) yrkande 10 ställs krav på att den kommunala vetorätten förstärks genom att, som det får förstås, den görs oinskränkt.

Det kommunala vetot fick sin nuvarande utformning år 1990 (bet. 1989/90:BoU20). Då anförde utskottet att det kommunala vetot i dåvarande naturresurslagen var ett uttryck för grundtanken att kommunerna skall utöva ett starkt inflytande på den lokala miljön. Det kommunala vetot angavs också vara ett uttryck för den kommunala självbestämmanderätten i de markpolitiska frågorna liksom i frågan om en industri på grund av sin verksamhet borde tillåtas etableras i kommunen. Utskottet ansåg emellertid att det även mot en kommuns vilja i speciella undantagssituationer måste finnas möjlighet att fatta beslut om lokalisering av vissa anläggningar av stor nationell betydelse. Utskottet betonade vikten av att stor restriktivitet iakttas vid regeringens prövning av om en viss anläggning skall undantas från vetorätten och att samförståndslösningar i första hand bör eftersträvas. Bostadsutskottet har därefter vid ett flertal tillfällen behandlat frågor om det kommunala vetots utformning m.m. (senast i bet. 2000/01:BoU6) och vidhållit denna uppfattning.

Bostadsutskottet gör samma bedömning i dag och avstyrker motion 2001/02:K371 (c) yrkande 10.

Vattenrätt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet bör avslå motionsförslagen om

- åtgärder för att minska riskerna för översvämningar, *jämför reservation 9 (kd, c, fp)*,
- omprövning av vattendomar, *jämför reservationerna 10 (v, fp) och 11 (kd)*,
- användning av fiskeavgifter.

Åtgärder för att minska riskerna för översvämningar

I motion 2001/02:Bo231 (kd) förespråkas åtgärder för att minimera riskerna för översvämningar (yrkande 1) och att det pågående utredningsarbetet påskyndas (yrkande 2 i denna del).

Förslagen är föranledda av bl.a. de under år 2000 inträffade stora översvämningarna och motsvarar förslag som utskottet tog ställning till i betänkandet 2000/01:BoU6. Utskottet anförde då bl.a. följande.

Översvämningarna år 2000 har naturligtvis uppmärksamrats även utanför riksdagen. Flera av de förslag som förts fram i motionerna motsvarar sålunda krav som Hälsingerådet (en samorganisation för räddningstjänsten i Hälsingland) har ställt i en skrivelse till regeringen.

Flera åtgärder har också redan vidtagits för att förebygga framtida skador och underlätta räddningsinsatser om sådana blir nödvändiga. Exempel på detta är att Räddningsverket i regleringsbrev har erhållit uppdrag att redovisa arbetsläget vad avser uppbyggnad av regionala resursdepåer för att bekämpa skogsbränder och avhjälpa översvämningar. I frågan om flödesprognoser uppdrog regeringen den 26 oktober 2000 åt SMHI att göra en sammanställning av erfarenheterna av sommarens kraftiga regn och översvämningar i södra Norrland och att göra en bedömning av träffsäkerheten och kvaliteten på prognoser och varningar under den berörda perioden. I uppdraget ingick även att SMHI skulle redovisa hur informationen spridits till berörda myndigheter och organisationer. SMHI har lämnat sin rapport.

Bostadsutskottet fann det vara av största vikt att de av översvämningarna aktualiserade frågorna blir föremål för nya överväganden och noterade med tillfredsställelse att regeringen redan hade tagit ett flertal initiativ med denna inriktning. Utskottet ansåg sig kunna utgå från att regeringen utan något särskilt tillkännagivande skulle fullfölja det redan påbörjade arbetet och till riksdagen återkomma med redovisning av de förslag eller åtgärder som bedömdes bli aktuella för att bl.a. kunna minimera riskerna för nya översvämningar.

Från tiden efter utskottets behandling av frågan under föregående riksmöte kan redovisas följande.

I den nämnda rapporten från Statens meteorologiska institut (SMHI) anges bl.a. att prognoserna och varningarna hade mycket god träffsäkerhet. Vidare drar man slutsatserna att man bör ha beredskap för att personal skall kunna

vara närvarande i räddningstjänsten vid framtida översvämningar och att en översyn av arbetssituationen skall göras i syfte att bättre klara extrema situationer. Enligt vad utskottet har erfarit har SMHI:s uppdrag färdigbehandlats inom Regeringskansliet. Dessutom redovisar SMHI i återrapportering till regeringen under februari varje år utvecklingen på området.

Statens räddningsverk har redovisat arbetsläget vad avser uppbyggnad av regionala resursdepåer för att bekämpa skogsbränder och avhjälpa översvämningar (se ovan nämnda uppdrag). Redovisningen bereds inom Regeringskansliet. Verket har nu i regeringsuppdrag att göra en översyn av nuvarande system för att förebygga naturolyckor, som t.ex. ras och skred. Uppdraget skall redovisas senast den 1 augusti 2002.

Till Statens geotekniska institut (SGI) har knutits en delegation för ras- och skredfrågor. Delegationen skall vara kontakt- och samverkansorgan för myndigheter som är involverade i ras- och skredfrågor.

Även Boverket, i samarbete med Statens räddningsverk och SMHI, har haft ett regeringsuppdrag på området. Uppdraget avsåg bl.a. en undersökning av i vilken omfattning risken för översvämningar behandlas i kommunernas översiktsplaner och om det planeringsunderlag kommunerna har tillgång till är tillräckligt för att risken skall kunna redovisas i översiktsplanen och beaktas vid efterföljande beslut om användningen av mark- och vattenområden. Verket lämnade i september 2001 sin redovisning. Översvänningsfrågor i översiktsplaneringen. Även denna fråga bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet vill även peka på att risken för översvämning är en sådan faktor som skall redovisas i översiktsplanen. Vidare skall länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande ta ställning till om bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser. (4 kap. 1 och 9 §§ PBL).

Mot den tecknade bakgrunden kan bostadsutskottet konstatera att det av regeringen tidigare initierade arbetet har förts framåt på avsett sätt. Enligt utskottets mening bör detta arbete och de kommande övervägandena avvaktas. Förslagen i motion 2001/02:Bo231 (kd) yrkandena 1 och 2, det sistnämnda yrkandet i denna del, avstyrks därför.

Omprövning av vattendomar

Förslag som på olika sätt berör tillämpningen av reglerna för omprövning av vattendomar lämnas i fem motioner.

I motion 2001/02: Bo272 (v) förespråkas omförhandling av vattendomar där enskilda ekonomiska intressen som saknar riksintresse står i strid med många människors intressen och där vattendomen motverkar viktiga naturvårds- och miljöintressen. Även den under föregående avsnitt behandlade kd-motionen 2001/02:Bo231 innehåller förslag som syftar till ändringar av vattendomar (yrkande 2 i denna del). Motionärerna bakom motion 2001/02:Bo283 (s) föreslår en översyn av vattendomar som påverkar vattennivån i Väner. Vidare föreslås i motion 2001/02:Bo294 (s) omprövning av vatten-

domar avseende Dellensjöarna. Slutligen bör enligt motion 2000/01: MJ522 (kd) yrkande 5 äldre vattendomar omprövas för att underlätta fiskvandring.

I frågan om omprövning för att underlätta fiskvandring vill utskottet erinra om redovisningen i betänkandet 1999/2000:BoU2 vari framgår att om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § MB eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga så är det grund för omprövning (24 kap. 5 § första stycket 11 MB).

Enligt bostadsutskottets mening är det givetvis av stor vikt att villkoren för fisken är goda. Utskottet har dock inte underlag för att avgöra om det föreligger brister härvidlag men förutsätter att Fiskeriverket och övriga berörda statliga och kommunala myndigheter följer utvecklingen inom området och tar de initiativ som kan anses erforderliga. Här kan särskilt nämnas omprövningsmöjligheterna.

Med anledning av de aktualiserade omprövningsmöjligheterna vill utskottet även hänvisa till den redogörelse för de formella förutsättningarna för omprövning vattendomar som utskottet lämnade i betänkandet 1999/2000:BoU2. I anslutning till redogörelsen anförde utskottet att man naturligtvis anser det vara betydelsefullt att gamla vattendomar kan omprövas samt att omprövningsmöjligheterna bör ha en väl avvägd utformning. Utskottet fann då inte skäl att ifrågasätta den nuvarande regleringen av förutsättningarna för omprövning av gamla vattendomar. Vidare fann utskottet det vara av stor betydelse att staten kan begära omprövning i de fall där det är önskvärt och möjligt och pekade på att Kammarkollegiet, Naturvårdsverket och länsstyrelserna har sådan rätt.

Miljöbalkskommittén (1999:03) fick den 29 mars 2001 tilläggsdirektiv som innebär att kommittén skall gå igenom sådana vattendomar som kan ha betydelse för riskerna för översvämningar. Syftet med genomgången skall vara att ta fram ett relevant underlag för en analys av miljöbalkens bestämmelser om omprövning av gällande tillstånd för vattenanläggningar och vattenreglering. Kommittén skall analysera bestämmelserna om omprövning samt vid behov föreslå ändringar i lagstiftningen. Redovisning av ett principförslag skall göras senast den 1 juli 2002. Det slutliga förslaget skall redovisas senast den 31 december 2003.

Bostadsutskottet finner mot denna bakgrund inte tillräckliga skäl för att nu föreslå förändringar i det nuvarande regelverket eller på annat sätt gå motionärerna till mötes.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det sagda motionerna 2000/01:Bo231 (kd) yrkande 2 i denna del, 2000/01:Bo272 (v), 2000/01:Bo283 (s), 2000/01:Bo294 (s) och 2000/01: MJ522 (kd) yrkande 5.

Användning av fiskeavgifter

Motion 2001/02:Bo280 (s) innehåller förslag om att fördelningen av vattenregleringsmedel för fiskevård skall beslutas av regionala myndigheter.

Fiskeriverket eller, efter verkets bemyndigande, länsstyrelsen bestämmer hur fiskeavgifter som har fastställts enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skall användas, om inte annat har bestämts i domen eller beslutet (10 § förordningen [1998:928] om bygde- och fiskeavgifter).

Enligt inhämtade uppgifter från Fiskeriverket har verket i viss omfattning delegerat beslutanderätten.

Bostadsutskottet kan således konstatera att vad motionären efterlyser till del redan gäller. Utskottet förutsätter att Fiskeriverket i lämplig omfattning delegerar sin beslutanderätt i de aktuella frågorna och finner inte tillräckliga skäl för att ändra den nuvarande ordningen. Motionen avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Älvskyddets utformning (punkt 1) (fp)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:MJ521 yrkande 2 och 2001/02:N367 yrkande 2.

Ställningstagande

Jag delar uppfattningen att älvskyddet bör utformas så att skyddsbehovet skall bedömas oberoende av vilket syfte ett planerat ingrepp tjänar. Kraven på ytterligare utbyggnad av vattendragen kan förväntas öka i samband med den planerade avvecklingen av kärnkraftsreaktorer. Härtill kommer att det legala älvskyddet är alltför svagt. Enligt min mening bör dock vattenkraftsutbyggnaden i vårt land vara ett avslutat kapitel. Detta måste återspeglas i älvskyddets utformning. I ett första steg bör undantagen i 4 kap. 1 § andra stycket första meningen MB (för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret) och 4 kap. 6 § sista stycket MB (vattenföretag som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan) tas bort.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Därmed bifaller riksdagen delvis fp-motionerna 2001/02:MJ521 yrkande 2 och 2001/02:N367 yrkande 2.

2. Vindkraftens ställning (punkt 2) (m, -)

av Knut Billing (m), Inga Berggren (m), Carl-Erik Skårman (m) och Sten Andersson (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo229 samt avslår

motionerna 2001/02:Bo244 yrkandena 5 och 6 samt 2001/02:Bo319 yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

Antalet vindkraftverk ökar successivt. Detta innebär i många fall en negativ påverkan på landskapsbilden.

Det är därför i enlighet med vad som anförs i motion 2001/02:Bo229 i högsta grad angeläget att områden av riksintresse för friluftsliv och rekreation redan nu skyddas mot vindkraftsparker. Särskilt gäller det att skydda de fria havshorisonterna runt Gotland och Skåne och skärgårdarna runt Stockholm och Göteborg.

Det bör ankomma på regeringen att skyndsamt återkomma till riksdagen med de lagförslag som är erforderliga för att skydda de nämnda områdena.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo229 (m). Övriga motioner angående vindkraftens ställning avstyrker vi.

3. Vindkraftens ställning (punkt 2) (kd)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Bo244 yrkandena 5 och 6 och 2001/02:Bo319 yrkande 1 samt avslår motionerna 2001/02:Bo229 och 2001/02:Bo319 yrkande 4.

Ställningstagande

Vårt samhället måste ställas om till en mer uthållig utveckling. Här kommer vindkraften att spela en allt större roll som en förnyelsebar energikälla som vi har gott om i vårt land. Vindkraften är en påfallande ren energikälla och den tillför energi som är gratis och outsläpplig. Påverkan på luft och klimat är synnerligen begränsad. När ett vindkraftverk tjänat ut kan det monteras ned. Koppar och stål kan återvinnas. Rapporter har under de senaste åren lämnats av olika myndigheter där vindkraften belyses från olika synvinklar. Dessvärre finns stora målkonflikter kring denna energikälla.

Vindkraften medför stora ingrepp i landskapsbilden och har nackdelar i form av buller och skuggbildningar. Påverkan kan ske på bl.a. telekommunikation och radaranläggningar liksom på djur- och växtliv. Oftast finns de bästa förutsättningarna för vindkraftverk där turism, friluftsliv och rekreation samtidigt har sina bästa områden.

Kommer vindkraftsutbyggnaden att öka kraftigt i omfattning i framtiden kan områden av riksintresse behöva pekas ut även för vindkraft, vilket föreslås i vår motion 2001/02:Bo244 yrkande 5. I ett sådant läge måste en dialog

ske mellan Energimyndigheten, länsstyrelserna, berörda centrala verk och kommunerna. Först därefter kan avvägningar mellan olika riksintressen prövas. Det som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig utveckling skall ges företräde.

Större vindkraftsutbyggnader bör lokaliseras till områden med en utbyggd infrastruktur vad det gäller elnätets distribution. Sådana områden finns exempelvis vid våra vattenkraftsanläggningar och kärnkraftverk.

Den statliga Vindkraftsutredningen (Rätt plats för vindkraft, SOU 1999:75) lämnade sin slutrapport i juni 1999. Där anges att vindkraften skall kunna producera 10 TWh per år om områden attraktiva för vindkraft utnyttjas runt om i Sverige. I dagsläget står vindkraften för 0,4 TWh av de 140 TWh el som konsumeras per år (gäller år 2000). Sverige fick i december 2000 sitt 500:e vindkraftverk.

I Danmark där man satsar stort på vindkraft kommer 13 % av landets elförbrukning från vindkraft. Ambitionen är att år 2003 skall 20 % av landets energi komma från vindkraften och år 2030 skall vindkraftproduktionen vara uppe i 50 %. Stora summor satsas i Danmark på att kartlägga miljöpåverkan.

Översiktsplaneringen är det enda medel som står till buds för att skapa överblick och därmed förutsättningar för en genomtänkt utbyggnad. Själva planeringen innebär att område för område göra en avvägning mellan motstående intressen och bedöma vad landskapen tål. Vi vill betona vikten av att kommunerna, i enlighet med vad som föreslås i vår motion 2001/02:Bo244 yrkande 6, i översiktsplaneringen behandlar områden lämpliga för vindkraftverk.

Vindkraft klassificeras bl.a. i tillståndssammanhang som miljöfarlig verksamhet och hamnar härigenom i samma kategori som fossileldade kraftverk, massafabriker, kemiska fabriker och annan verksamhet som utan tvivel innebär risker för miljön. Vindkraften är en förnybar energikälla som inte ger några som helst utsläpp eller avfall och inte kräver miljöfarliga transporter. Den eventuella miljöbelastning som vindkraften brukar tillskrivas är ljud som kan uppfattas som störande (buller) och skuggor som begränsas till verkets omedelbara omgivning. Bedömningar av eventuell påverkan på flora och fauna görs vid bygglovs- och miljöprövningen.

För att ge begreppet "miljöfarlig" en rimlig innebörd bör det begränsas till mätbar fysisk och kemisk miljöpåverkan, från utsläpp etc. Det kan man kalla reell miljöpåverkan som behöver regleras och övervakas. Vindkraftens miljöpåverkan kan man snarare klassificera som virtuell, eftersom den begränsas till människors syn- och hörselintryck. Denna påverkan bedöms vid tillståndsprövningen och kan rimligen inte kräva någon övervakning eller kontroll utöver det kontrollprogram som projektören eller ägaren åtar sig i samband med tillståndsgivningen. Vindkraften skall därför, vilket även förespråkas i c-motionen 2001/02:Bo319 yrkande 1, enligt vår mening inte klassas som miljöfarlig verksamhet.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo244 (kd) yrkandena 5

och 6 och 2001/02:Bo319 (c) yrkande 1. Övriga motionsyrkanden angående vindkraftens ställning avstyrker vi.

4. Vindkraftens ställning (punkt 2) (c)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Bo319 yrkande 4 och 2001/02:Bo244 yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna 2001/02:Bo229 och 2001/02:Bo319 yrkande 1.

Ställningstagande

Samhället måste ställas om till en mer uthållig utveckling. Här kommer vindkraften att spela en allt större roll som en förnyelsebar energikälla som vi har gott om i vårt land. Vindkraften är en påfallande ren energikälla och den tillför energi som är gratis och outsläpplig. Påverkan på luft och klimat är synnerligen begränsad. När ett vindkraftverk tjänat ut kan det monteras ned. Koppar och stål kan återvinnas. Rapporter har under de senaste åren lämnats av olika myndigheter där vindkraften belyses från olika synvinklar. Dessvärre finns stora målkonflikter kring denna energikälla.

Vindkraften medför vissa ingrepp i landskapsbilden och har nackdelar i form av buller och skuggbildningar. Påverkan kan ske på bl.a. telekommunikation och radaranläggningar liksom på djur- och växtliv. Oftast finns de bästa förutsättningarna för vindkraftverk där turism, friluftsliv och rekreation samtidigt har sina bästa områden.

Det är därför av stor betydelse för vindkraftsutbyggnaden att det upprättas en nationell vindkraftsplan där vissa områden utpekas som riksintressen för vindkraft enligt bestämmelserna i 3 kap. MB.

Detta är dock inte tillräckligt. Vindkraften som sådan bör, vilket förespråkas i motion 2001/02:Bo319 yrkande 4, också betraktas som riksintresse för att bättre kunna klara sig i konkurrensen med andra intressen.

Större vindkraftsutbyggnader bör lokaliseras till områden med en utbyggd infrastruktur vad det gäller elnätets distribution. Sådana områden finns exempelvis vid våra vattenkraftsanläggningar och kärnkraftverk.

I Danmark där man satsar stort på vindkraft kommer 13 % av landets elförbrukning från vindkraft. Ambitionen är att år 2003 skall 20 % av landets energi komma från vindkraften och år 2030 skall vindkraftproduktionen vara uppe i 50 %. Stora summor satsas i Danmark på att kartlägga miljöpåverkan.

Den statliga Vindkraftsutredningen (Rätt plats för vindkraft, SOU 1999:75) lämnade sin slutrapport i juni 1999. Där anges att vindkraften skall kunna producera 10 TWh per år om områden attraktiva för vindkraft utnyttjas runt om i Sverige. I dagsläget står vindkraften för 0,4 TWh av de 140 TWh el

som konsumeras per år (gäller år 2000). Sverige fick i december 2000 sitt 500:e vindkraftverk.

Översiktsplaneringen är det enda medel som står till buds för att skapa överblick och därmed förutsättningar för en genomtänkt utbyggnad. Själva planeringen innebär att område för område göra en avvägning mellan motstående intressen och bedöma vad landskapen tål. Vi vill betona vikten av att kommunerna, i enlighet med vad som föreslås i motion 2001/02:Bo244 yrkande 6, i översiktsplaneringen behandlar områden lämpliga för vindkraftverk.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo244 (kd) yrkandena 5 och 6 och 2001/02:Bo319 (c) yrkande 4. Övriga motionsyrkanden angående vindkraftens ställning avstyrker jag.

5. Villkor för byggande av vindkraftverk, m.m. (punkt 3) (m, -)

av Knut Billing (m), Inga Berggren (m), Carl-Erik Skårman (m) och Sten Andersson (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Bo248 samt avslår motion 2001/02:Bo204.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste all lagstiftning genomsyras av stor respekt för den enskilda äganderätten. Den bör samtidigt präglas av en stor respekt för människors liv och hälsa samt för skyddsintressen i natur och miljö. Även andra ytterst angelägna uppgifter för stat och kommun liksom konflikter mellan olika äganderätter bör beaktas vid den närmare regleringen inom olika områden.

Frågan om etablering av vindkraft är komplicerad. Å ena sidan har vindkraften uppenbara fördelar som energikälla. Å andra sidan syns ett vindkraftverk på stora avstånd och kan ge upphov till buller och andra olägenheter. Detta gör att värdefulla kultur- och naturvärden, liksom eventuella grannars intressen av en fortsatt god boendemiljö, måste beaktas. Enligt vår mening måste en markägare ges möjlighet att själv bestämma vad marken skall användas till och om han så önskar upplåta marken för vindkraft. Men detta kräver att även övriga intressen tas till vara på ett bra sätt. Det bör därför skapas ett fungerande regelverk som sätter snäva och tydliga gränser för byggande av vindkraftverk.

Vindkraftsetableringar bör givetvis beaktas i den kommunala planprocessen. På detta sätt kan skyddsvärda natur- och kulturmiljöer undantas och förutsebarhet garanteras ägare till kringliggande markområden.

Enligt vår mening är det inte tillräckligt att de i motion 2001/02:Bo248 behandlade mycket angelägna frågorna om krav på detaljplaneprövning vid vindkraftsetablering (yrkande 1), utarbetande av gränsvärdesnorm för buller från vindkraft (yrkande 3) samt införande av respektavstånd mellan bostäder och vindkraftverk (yrkande 4) förväntas bli behandlade i en översyn av Boverkets Allmänna råd 1995:1 Etablering av vindkraft på land.

Vi anser att frågorna förtjänar att behandlas i ett större sammanhang. Kravet på detaljplaneprövning bör framgå av lagen och inte av Boverkets Allmänna råd. Det finns skäl för att även beträffande de övriga frågorna överväga i vilken form kraven skall uttryckas.

Vi ställer oss vidare bakom förslaget (motionens yrkande 2) om en utredning av ansvarsfrågan gällande kostnader, nedmontering och bortförande av vindkraftverk i samband med nedläggning av verksamheten. Vi anser det inte vara tillräckligt med de *möjligheter att villkora tillstånd* som i dag finns. Enligt vår mening bör tillståndsmyndigheter i de allra flesta fall vara *skyldiga att villkora tillstånd* till uppförande av vindkraftverk med att säkerhet ställs för kostnader för nedmontering och bortförande av vindkraftverk. Avgränsningen av i vilka fall skyldigheten skall föreligga bör i nämnda utredning närmare preciseras.

Det bör ankomma på regeringen att låta utreda de frågor om ansvar som vi nu pekat på och till riksdagen återkomma med nödvändiga lagförslag, bl.a. avseende en reglering av prövningsmyndigheternas skyldigheter att ställa villkor om säkerhet.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo248 (m) samt avslår motion 2001/02:Bo204 (kd).

6. Nationalstadsparker (punkt 4) (c, mp)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:So501 yrkandena 10 och 11 samt avslår motion 2001/02:Bo263.

Ställningstagande

Att skydda grönområden, parker och grönytor i städerna är en av många mycket viktiga uppgifter på miljöområdet. Stadsregionernas djur- och växtliv är mycket sårbara. Detta innebär att strukturen på tätorternas grönområden måste ha goda samband med omgivande naturområden. Grönområdena har även en stor social betydelse för människors välbefinnande i ett stadslandskap. Genom inrättande av nationalstadsparker ges stora områden skydd och status som helhet, vilket gör det möjligt att bättre förvalta dessa naturtill-

gångar. Det är av den anledningen önskvärt att fler nationalstadsparker inrättas. Det är samtidigt viktigt att framhålla att planer på inrättande av nya nationalstadsparker skall vara lokalt förankrade.

Vi förespråkar mot denna bakgrund i enlighet med vad som föreslås i motion 2001/02:So501 (c) att det i avvaktan på beslut om inrättande av ytterligare nationalstadsparker införs regler om interimistiskt skydd för potentiella nationalstadsparksområden (yrkande 10) samt att det görs en utvärdering och avrapportering av Sveriges enda nationalstadspark till underlag för införande av regler (motsvarande de som gäller för naturreservaten) vad gäller utvecklingen och skötseln av nationalstadsparken (yrkande 11).

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:So501 (c) yrkandena 10 och 11 samt avslår motion 2001/02:Bo263 (fp).

7. Nationalstadsparker (punkt 4) (fp)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Bo263 samt avslår motion 2001/02:So501 yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Överväganden om att förklara områden för nationalstadspark bör göras i samband med den fortsatta fysiska riksplaneringen. Slottsskogen och Botaniska trädgården i Göteborg med omkringliggande områden uppfyller väl de kriterier som gäller för en nationalstadspark.

Argumenten för att inrätta en nationalstadspark är att skydda tillgången till en rik och varierad natur- och kulturmiljö, något som blir allt viktigare för människors välbefinnande. För boende i tätorter är tillgången till parker och grönområden av stor betydelse för vardagsmiljön och för rekreation och friluftsliv. Dessa områden har också betydelse för människors hälsa och för den biologiska mångfalden i tätorterna.

Status som nationalstadspark innebär ett samlat och långsiktigt skydd mot exploateringsföretag m.m. Ny bebyggelse och nya anläggningar får komma till stånd och andra ingrepp utföras endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmark och utan att i övrigt skada natur- och kulturvärden i området. De ekonomiska konsekvenserna av ett utpekande bör vara begränsade.

Slottsskogen och Botaniska trädgården är inte detaljplanlagda och har inget förordnande enligt 7 kap. miljöbalken. Däremot är området i Göteborgs översiktsplan markerat som område av riksintresse för sina kulturvärden och område för långsiktigt bevarad markanvändning. Kommunen äger i stort sett

all mark i området. Enskilda objekt som kan framhållas är bl.a. Azaleadalen, Naturhistoriska museet, Slottsskogsvallen, Vitsippsdalen och Klippträdgården. Några aktuella exploateringsintressen är inte kända och området är starkt förankrat i kommunen som en betydelsefull stadspark.

De fördelar som skulle uppnås med att Slottsskogen och angränsande områden förklarades som nationalstadspark är att skyddet skulle bli starkare och därmed långsiktigt trygga områdets fortbestånd utan exploateringsintrång samt att den uppmärksamhet som ges av en sådan förklaring skulle ge dessa områden en tydligare bevarandestatus.

Jag ställer mig dock inte bakom förslagen i motion 2001/02:So501 (c) yrkandena 10 och 11 om att det avvaktan på beslut om inrättande av ytterligare nationalstadsparker införs regler om interimistiskt skydd och görs en utvärdering och avrapportering av nationalstadsparken.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo263 (fp) samt avslår motion 2001/02:So501 (c) yrkandena 10 och 11.

8. Kommunalt veto (punkt 5) (c, mp)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K371 yrkande 10.

Ställningstagande

Det är av stor vikt att respekten för den kommunala nivån ökar och att valresultat respekteras i högre utsträckning. Vårt förslag är därför att den kommunala vetorätten förstärks. I dag gäller det kommunala vetot enligt miljöbalken inte all verksamhet utan det görs undantag för t.ex. anläggningar för mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall. Vi har tidigare i riksdagen motsatt oss denna ytterligare försvagning av det kommunala vetot. Det pågår runt om i landets kommuner livliga debatter angående kärnkraftsavfallshanteringen. Vi anser att staten bör ta ett tydligare ansvar för att frågorna löses på ett acceptabelt sätt.

Vad som ovan anförts om att den kommunala vetorätten bör förstärkas bör ges regeringen till känna.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K371 (c) yrkande 10.

9. Åtgärder för att minska riskerna för översvämningar (punkt 6) (kd, c, fp)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Bo231 yrkandena 1 och 2, det sistnämnda yrkandet i denna del.

Ställningstagande

Både sommaren 2000 och 2001 drabbades Hälsingland och Västernorrland av stora översvämningar. Summeringen av de insatser som gjordes år 2000 var till stor hjälp vid översvämningarna 2001. Trots denna kunskap och kraftfulla mobiliseringar står invånarna förtvivlade och hjälplösa då deras hem läggs under vatten. Det finns en stor oro inför framtida översvämningar och de konsekvenser de kan få.

De flöden och de nivåer som uppmättes sommaren 2000 och likaså 2001 är på inget sätt extrema. Det som medierna med anledning av dessa båda sommars översvämningar kallar katastrof är normala återkommande händelser i de nord- och mellansvenska länen. Detta kunde vi konstatera sensommaren 2001, då områdena kring Sundsvall var särskilt drabbade. Vattennivåerna ökade på flera platser med två meter. Statistik som förts i mer än 100 år visar att dessa katastrofliknande översvämningar måste betecknas som regelbundet återkommande höga flöden, vilket visar att landskapet kommer att drabbas även i framtiden. Skillnaden är att översvämningarna under senare år har haft en tendens att inträffa oftare än tidigare.

Översvämningar har på många håll, inte minst i Västernorrlands och Gävleborgs län, lett till mycket allvarliga skador. Berörda kommuner drabbas av stora kostnader, och det är i många fall mindre inlandskommuner med redan ansträngd ekonomi, sviktande befolkningsunderlag och svag arbetsmarknad som drabbats. Ovanåker är en av de drabbade kommunerna. Vid översvämningen 1985 drabbades den av kostnader på 42 miljoner kronor, men den statliga ersättningen gav bara 9 miljoner kronor. Översvämningen år 2000 beräknas till kostnader på åtskilliga tiotals miljoner, men ersättningarna är fortfarande inte fastställda. Kommunen hinner inte ens få färdigt utredningarna om föregående sommars kostnader innan nya översvämningar står för dörren. Detta är mycket ansträngande för den kommunala ledningen, som skall försöka få den redan ansträngda ekonomin att gå ihop. Översvämningarna år 2001 i Västernorrland beräknas kosta cirka 100 miljoner kronor för Sundsvalls kommun, och då är inte privata kostnader inräknade. Enskilda personer har drabbats hårt, då vanliga försäkringar normalt inte täcker skador av denna typ. Förorenade brunnar och sjuka hus har rapporterats från många håll.

Då översvämningarna är frekvent återkommande och dessutom kan drabba mycket stora geografiska områden samtidigt, bör staten ansvara för och investera i ett antal regionala översvämningförråd i landet, med gemensam utrustning för att på ett bättre sätt klara av kommande översvämningar. Dessa bör placeras strategiskt i Sverige där översvämningar regelbundet inträffar,

bland annat i Hälsingland. I frågan om flödesprognoser uppdrog regeringen den 26 oktober 2000 åt SMHI att göra en sammanställning av erfarenheterna av förra sommarens kraftiga regn och översvämningar i södra Norrland och göra en bedömning av träffsäkerheten hos och kvaliteten på prognoser och varningar under den berörda tiden. I uppdraget ingick även att SMHI skulle redovisa hur informationen har spridits till berörda myndigheter och organisationer. SMHI har lämnat sin rapport, men frågan har ännu ej färdigbehandlats av Regeringskansliet. Vi anser att dessa frågor bör påskyndas så att de får en fördelaktig lösning snarast. Flera har i samband med årets översvämningar varit beredda att ge upp och flytta söderut, vilket vore olyckligt och skulle drabba redan glesbebyggda områden.

Bättre flödesprognoser med en samlad prognosbild är nödvändiga för att kommunerna skall kunna vidta lokala förebyggande åtgärder. Dessa bör samordnas med de översiktliga översvämningsskarteringar som är gjorda.

När en kommun via Räddningsverket får statsbidrag för åtgärder i en älv så måste en samordnad konsekvensutredning nedströms göras.

I fråga efter fråga kan man konstatera att handläggning och utredningar tar alltför lång tid. Det är inte längre långa diskussioner och utredningar som behövs utan konkreta förslag till åtgärder som kan förhindra de katastrofliknande översvämningarna. Nu måste arbetet påskyndas och förslagen komma.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Bo231 (kd) yrkandena 1 och 2, det sistnämnda yrkandet i denna del.

10. Omprövning av vattendomar (punkt 7) (v, fp)

av Owe Hellberg (v), Sten Lundström (v) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo272 och avslår motionerna 2001/02:Bo231 yrkande 2 i denna del, 2001/02:Bo283, 2001/02:Bo294 och 2001/02:MJ522 yrkande 5.

Ställningstagande

Med anledning av de många översvämningarna vid reglerade vattendrag och tillhörande dammar och kraftstationer har vattenlagstiftningen diskuterats.

Även vad gäller mindre vattendrag och för riket mindre ekonomiskt viktiga kraftanläggningar kan äldre vattendomar och tillämpningen av verksamheten inom ramen för dessa vålla stora bekymmer och olägenheter för t.ex. de boende samt naturvårds- och miljöintressen. Den enskilde kraftstationsägarens vinstintresse står således mot allmänintresset i vid mening.

Äldre vattendomar har inte sällan hög acceptans vad gäller nivåskillnader i de vattendrag som innefattas i gällande vattendom. Det innebär t.ex. att en sjö kan höjas och sänkas med exempelvis två meter. Vattenmagasinet, dvs. sjön/sjöarna, fylls på under hösten och tappas sedan maximalt under vinterhalvåret för att sedan fyllas upp igen under våren/sommaren osv. Detta ”hissande” leder till stor olägenhet för de människor som bor i närheten av berörda vattendrag. Det skadar dessutom djur- och växtlivet i den strandnära miljön. Torrläggning nedanför kraftstationen eller torrläggning av kanalsystem m.m. kan medföra olägenheter i form av lukt osv.

Så länge dessa mindre kraftstationer drivs av någon med lokal förankring finns viss möjlighet till gynnsam kommunikation och hänsynstagande. Men om kraftägaren befinner sig långt borta från verksamheten och är otillgänglig eller ointresserad av den lokala påverkan kan problem uppstå.

Ett sådant exempel är Svartå, som ligger i Degerfors kommun, där hela orten protesterat mot det lokala kraftverkets ägare och dennes tillämpning av gällande vattendom. Förhållandena ger anledning till att överväga frågor om möjligheten att via förändringar i vattenlagstiftningen och dess tillämpning begränsa vattendomars negativa konsekvenser för boende, fastighetsägare, flora och fauna i anslutning till reglerade vattensystem.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet avseende efterlevnaden av gällande vattendomar. Den har ingen möjlighet att påverka förhållandena så länge kraftverksamheten håller sig inom ramen för gällande vattendom. Om vattendomen, som ofta tillkommit för länge sedan, påtagligt strider mot dagens kunskaper och motverkar intressen avseende t.ex. naturvårds- och miljööntressen, bör sådan vattendom omprövas. Detta bör riksdagen med anledning av motion 2001/02:Bo272 (v) som sin mening ge regeringen till känna. I den mån de övriga motionerna inte kan anses tillgodosedda härigenom avstyrks de.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo272 (v) och avslår motionerna 2001/02:Bo231 (kd) yrkande 2 i denna del, 2001/02:Bo283 (s), 2001/02:Bo294 (s) och 2001/02:MJ522 (kd) yrkande 5.

11. Omprövning av vattendomar (punkt 7) (kd)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo231 yrkande 2 i denna del och 2001/02:MJ522 yrkande 5 samt avslår motionerna 2001/02:Bo272, 2001/02:Bo283 och 2001/02:Bo294.

Ställningstagande

I mars 2001 gav regeringen Miljöbalkskommittén tilläggsdirektiv att gå igenom vattendomar som kan ha betydelse för översvämningsriskerna. Syftet med genomgången är att ta fram ett relevant underlag för en analys av miljöbalkens bestämmelser om omprövning av gällande tillstånd och villkor för vattenanläggningar och vattenregleringar enligt miljöbalken. Vid behov skall kommittén föreslå ändringar i lagstiftningen. Miljöbalkskommittén skall även lämna förslag till hur bestämmelserna i EG:s ramdirektiv för vatten skall genomföras i svensk lagstiftning. När det gäller tilläggsuppdraget om omprövning av tillstånd till vattenverksamhet skall ett principförslag redovisas senast den 1 juli 2002. Även tilläggsuppdraget som avser ramdirektivet för vatten skall redovisas senast den 1 juli 2002. Det är bra att regeringen äntligen tagit denna fråga på allvar, men vi anser att detta arbete bör påskyndas för att ge de översvämningsdrabbade områdena möjlighet att få hjälp.

Vattenkraftregleringen har medfört att det på vissa ställen inte finns någon fiskväg förbi kraftverken. Enligt miljöbalken är kraftverken skyldiga att ha ett vattenförbiflöde på minst 5 procent för att fisken skall kunna vandra. Även vid förbiflöde skadas fisk i kraftverken. En del kraftverk saknar fiskväg. Kraftverken är därför skyldiga att kompensationsodla fisk, som märks och utsätts nedströms kraftverket.

Vi anser att förbiflöde skall finnas vid alla kraftverk samt att strömmar och vattendrag där uppförda dammar inte längre fyller någon funktion bör restaureras. Härför krävs det omprövningar av vattendomar. Vi förespråkar även i övrigt förstärkningsutsättningar av skaldjur och olika fiskarter för tillväxt vid kuster och i insjöar där bestånden har blivit små.

Vad vi nu har anfört med anledning av motionerna 2001/02:Bo231 (kd) yrkande 2 i denna del och 2001/02:MJ522 (kd) yrkande 5 bör ges regeringen till känna. I den mån övriga motioner inte kan anses tillgodosedda härigenom avstyrks de.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande.

Nationalstadsparker (kd)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Det moderna stadsbyggandet sker genom att det byggs utifrån och in. Härigenom komprimeras och förtätas staden. I många fall innebär det att parker och grönområden bebyggs. En av de många mycket viktiga uppgifterna på miljöområdet är därför att nu i ökad utsträckning skydda och bevara grönområden, parker och grönytor i städerna, framför allt de större städerna. Stadsregionernas djur- och växtliv är mycket sårbara. Detta innebär att strukturen på tätorternas grönområden måste ha goda samband med omgivande naturområden. Grönområdena har även en stor social betydelse för människors välbefinnande i ett stadslandskap. Genom inrättande av nationalstadsparker ges stora områden skydd och status som helhet, vilket gör det möjligt att bättre förvalta dessa naturtillgångar. Det är av den anledningen önskvärt att fler nationalstadsparker inrättas. Det är samtidigt viktigt att framhålla att planer på inrättande av nya nationalstadsparker skall vara lokalt förankrade.

Vi är inte främmande för att det införs regler om interimistiskt skydd för potentiella nationalstadsparksområden, men vill i dagsläget inte föreslå detta.

Bilaga: Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:Bo204 av Ulla-Britt Hagström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att lösa lokala konflikter vid uppförande av vindkraftverk.

2001/02:Bo229 av Bertil Persson (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på områden av riksintresse för undvikande av vindkraftverk.

2001/02:Bo231 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att föreslå åtgärder för att minimera riskerna för översvämningar i översvämningsdrabbade områden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påskynda utredningsarbetet och vidta åtgärder för att ändra vattendomarna.

2001/02:Bo244 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att områden med riksintresse för vindkraft bör tas fram i samverkan med länsstyrelserna och kommunerna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att kommunerna i översiktsplanen tar med områden lämpliga för vindkraftverk.

2001/02:Bo248 av Knut Billing m.fl. (m):

1. Riksdagen beslutar om krav på detaljplanprövning av vindkraftsetableringar i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att utreda ansvarsfrågan gällande kostnader, nedmontering och bortförande av vindkraftverk i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny gränsvärdesnorm för buller från vindkraft bör arbetas fram.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa respektavstånd mellan bostäder och vindkraftverk för att skydda människor från buller, skuggbildningar och andra olägenheter.

2001/02:Bo263 av Eva Flyborg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Slottsskogen med omgivande områden status som nationalstadspark.

2001/02:Bo272 av Peter Pedersen och Gunilla Wahlén (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening behovet av att omförhandla vattendomar där enskilda ekonomiska intressen, som saknar riksintresse, står i strid med många människors intressen och där vattendomen motverkar viktiga naturvårds- och miljöintressen.

2001/02:Bo280 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur vattenregleringsmedlen för fiskevård skall användas.

2001/02:Bo283 av Kjell Nordström och Lisbeth Staaf-Igelström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det behövs en översyn av vattendomarna inför framtiden vad gäller tänkbara översvämningar i Sverige.

2001/02:Bo294 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om revision av äldre vattendomar i allmänhet och 1933 års regleringsdom av Dellensjöarna i synnerhet.

2001/02:Bo319 av Birgitta Carlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta förutsättningarna att bygga vindkraftverk i Skaraborg genom en omprövning av miljöbalken där vindkraften betraktas som miljöfarlig verksamhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att betrakta vindkraftsutbyggnad som riksintresse.

2001/02:K371 av Agne Hansson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den kommunala vetorätten förstärks.

2001/02:MJ521 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om älvskyddet.

2001/02:MJ522 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omprövning av äldre vattendomar.

2001/02:N367 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ingen utbyggnad av de orörda älvorna får ske.

2001/02:So501 av Agne Hansson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett interimistiskt skydd av nationalstadsparken.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utvärdering och avrapportering av nationalstadsparken.